

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת ראש השנה

דפים י - טז, פרשת במדבר

דרך ישרה תמצית הדף

דף י- יב

*שלושים לפני ר"ה. *המאורעות ותאריכיהם.

א. הנוטע שלושים יום לפני ר"ה של השמיטה עלתה לו שנה ומותר לקיימן בשביעית, ומייתי דלגבי שנות הפר לר"מ יום אחד בשנה חשוב שנה ורבי אלעזר בעי שלושים יום. ומפרשין כמאן אתא 1. כר"מ ובסוף שנה מצריך שלושים ודחי דתייתי מנדה שבסופה אין תחילת היום עולה לה אבל בתחילתה סוף היום עולה א"כ שנה שיום אחד עולה בסופה ה"נ יום אחד יעלה בתחילתה. 2. ר"א מצריך שלושים יום בכדי שיחשב שנה ועוד שלושים יום לקליטת הנטיעה כדאמרין גבי הרכבה, אבל לר"י נקלטת בשלשה ימים ולר"ש בשתי שבתות. 3. למסקנא אתי כר"מ ובעינן רק שלושים יום לקליטה ויום שלושים עולה בין לקליטה ובין להחשב שנה, ומייתי דיליף מנח שבאחד לחדש הראשון נחשב בגיל שש מאות ואחד, ור"א יליף שנאמר בראשון באחד לחדש ש"מ דיום נחשב כחודש וחדש נחשב כשנה.

ב. לרבי אליעזר בריאת העולם היתה בתשרי ולרבי יהושע בניסן, ומייתי המאורעות ותאריכיהם ומנין 1. בריאת העולם, לר"א שהארץ הוציאה דשאים בזמן שהאילן מלא בפירות שנאמר עץ פרי וזהו תשרי שבזמן רביעה ולאידך אתי שמעשה בראשית נבראו בקומתן וצביונם, ולר"י דכתיב עץ עושה פרי וזהו ניסן זמן זיווג הבהמות ולאידך אתי לברכה לדורות. 2. הולדת האבות לר"א בתשרי ונקרא אצל שלמה ירח האיתנים משום שבו נולדו איתני עולם ולאידך נקרא כך משום דתקיף במצוות, ולר"י בניסן שנקרא אצל שלמה ירח זיו שבו נולדו זיותני עולם ולאידך נקרא כן משום שיש בו זיוא לאילני. 3. פטירת האבות היה באותו חודש שנולדו בו, שנאמר במשה בן מאה ועשרים שנה אנכי היום מלמד שה' ממלא את שנות הצדיקים. 4. בפסח לכו"ע נולד יצחק שהיה במועד והיינו סוכות ואמר למועד אשוב אליך והיינו פסח, והיתה שנה מעוברת והיולדת לששה יולדת למקוטעין. 5. בר"ה נפקדו רחל וחנה דאתיא מזכרון תרועה בגז"ש, וכן נפקדה שרה בגז"ש פקידה מחנה. 6. בר"ה יצא יוסף מבית האסורין דכתיב תקעו בחדש שופר בכסה עדות ביהוסף שמו בצאתו. 7. בר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים שנאמר סבלות מצרים ובגז"ש סבל מיוסף. 8. בניסן נגאלו, אבל עתידין להגאל לר"א בתשרי שנאמר יתקע בשופר גדול בגז"ש שופר ולר"י בניסן שנאמר ליל שמורים ולאידך אתי שמשומר מן המזיקין. 9. המבול התחיל ביי"ז לחודש השני,

לר"י זהו באייר שבו מזל כימה שוקע ביום ומעיינות מתמעטין ומתוך ששינו מעשיהן שנה ה' עליהם את מעשה בראשית והעלה מזל כימה ביום ונטל ממנה שתי כוכבים והביא מבול לעולם, ולר"א שני זהו לדין והיה ב"ז מרחשון שבו מזל כימה עולה ביום ומעיינות מתמעטים והשינוי היה ברותחין כפי קלקולם, והמנין לתקופה כרבי יהושע ולמבול חכמי ישראל כר"א וחכמי אוה"ע כר"י.

סוף דף יג טו

*הקובע להתחייב במעשרות. *דיני אתרוג.

א. הדבר הקובע לגבי זמן החיוב במעשרות ומנין 1. תבואה וזיתים בתר שליש, להו"א דכתיב וחג האסיף בצאת השנה וקים לרבנן שכל תבואה שנקצרה בסוכות בידוע שהביאה שליש לפני ר"ה ובוזה יש לנהוג בשמינית מנהג שביעית, וקים לרבנן בהכי כדאשכחן לגבי מדות חכמים והעומר בכניסתן לארץ ודחי דאסיף אינו קציר, ולמסקנא שנאמר ועשית את התבואה לשלש השנים וקרין לשליש. 2. באילן אזלינן בתר חנטה ולרבי נחמיה ה"מ באילן העושה כעין שתי בריכות בשנה אבל בבריכה אחת כגון דקל אזלינן בתר לקיטה, וא"ר יוחנן נהגו העם בחרובין כרבי נחמיה ומקשינן מבנות שוח דהשמיטה לפי החנטה ודחי דהוי כרבנן איסורא ומדאורייתא. 3. ירק בתר לקיטה. 4. בקטניות פליגי אי אזלינן בתר השרשה או גמר פרי, ולר"ש שזורי יש בילה ולכן אפשר לעשר יחד תבואה של שתי שנים ע"י שצובר גרנו לתוכו, ולחכמים אין בילה מלבד יין ושמן. 5. בצלים הסריסין ופול המצרי שמנע מהם מים שלושים יום לפני ר"ה פליגי האם מתעשר לשנה שעברה או עם שנה הבאה.

ב.

דיני אתרוג ומנין 1. אתרוג שוה לאילן לענין ערלה רבעי ושביעית, ולגבי מעשר לר"ש כאילן דבתר חנטה ולר"ג כירק שבשעת לקיטתו עישורו, ולדידיה ר"ה שלו להו"א תשרי ולמסקנא שבט דחדשים אף בשנה מעוברת, ולרבותינו דאושא אזלינן בתר לקיטה בין למעשר ובין לשביעית. 2. אתרוג בת ששית שנכנסה לשביעית לרבה פטור מביעור דאזלינן בתר חנטה ופטור ממעשר כיון שיד הכל ממשמשין בו וכן דעת ר"ש, ולרב המנונא דינה כששית דחייבת ממעשר ופטורה מביעור, ולרבי יוחנן אפילו היתה כזית ונעשית בשביעית בגודל ככר דינה כשישית וכולה טבל. 3. אתרוג בת שביעית שנכנסה לשמינית, לרב המנונא פטורה ממעשר וחייבת בביעור דאזלינן בתר חנטה ולר"ש פטורה בין ממעשר ובין מביעור דע"מ לחייב בביעור בעי שהגידול והלקיטה יהיו בשביעית.

סוף דף טז

*העולם נידון. *רבי יצחק.

א. הדיעות מתי העולם נידון 1. לר"מ הכל נידונין בר"ה וגזר דינם נחתם ביו"כ. 2. לרבי יהודה הכל נידונין בר"ה וגזר דינם נחתם בזמנו, בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג על המים ואדם נידון בר"ה ונחתם ביו"כ. 3. לרבי יוסי אדם נידון בכל יום, להו"א שנאמר ותפקדנו לבקרים, ולמסקנא שנאמר לעשות משפט עבדו דבר יום ביומו. 4. לרבי נתן נידון בכל שעה שנאמר לרגעים תבחננו. 5. לתנא דבי ר"ש העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בסוכות על המים ואדם נידון בר"ה וגזר דינו נחתם ביו"כ, ומשנתנו שבר"ה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון קאי על תחילת הדין. ואמרינן דלכן מביאים בפסח עומר, בעצרת שתי הלחם, בחג ניסוך המים, ובר"ה אומרים מלכויות זכרונות ושופרות.

ב. שמועות רבי יצחק 1. תוקעין ומריעין מיושב ומעומד כדי לערבב את השטן. 2. כל שנה שאין תוקעין בתחילתה מריעין בסופה כיון שלא התערבב השטן. 3. כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה, שנאמר מרשית השנה עד אחרית שנה. 4. דנים את האדם לפי מעשיו של אותה שעה, שה' שמע את קולו של ישמעאל באשר הוא שם. 5. שלשה דברים מזכירין עוונותיו של אדם: קיר נטוי, עיון תפילה, ומוסר דין על חבירו לשמים והוא נענש תחילה כדאשכחן גבי שרה. 6. חמשת הדברים דילפינן שמקרעין גזר דינו של אדם: צדקה תציל ממות, ויצעקו אל ה' וממצוקותיהם יוציאם, שינוי השם גבי שרה, שינוי מעשה מנינוה שה' התנחם, וי"א אף שנוי מקום מאברהם שעלה לא"י ודחינן דלמא משום זכותא דא"י. 7. חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר מדוע את הולכת אליו לא חדש ולא שבת. 8. חייב אדם לטהר עצמו ברגל שנאמר ובנבלתם לא תגעו, דבשאר השנה רק כהנים מוזהרים מלהטמא.

שאלות לחזרה ושינון

- א. הדבר הקובע לגבי זמן החיוב במעשרות ומנין (5)
 ב. דיני אתרוג ומנין (3)
 דף טז
 א. הדיעות מתי העולם נידון (5)
 ב. שמועות רבי יצחק (8)

- דף י- יב
 א. המ"ד שהנוטע שלושים יום לפני ר"ה עלתה לו שנה (3)
 ב. המח' מתי נברא העולם והמאורעות ותאריכיהם ומנין (9)
 דף יג- טז

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות
עבודה זרה הוריות
 מחודדין בפ"ד
זבחים
מנחות
חולין
בכורות
 עם הקדמות ומושגים
ערכין-תמורה
כריתות-מעילה
נדה

יבמות
כתובות
נדרים
נזיר סוטה
גיטין
קידושין
 -עם תורתך שעשועי,
 סימני הדף, ותוספתא
בבא קמא
בבא מציעא
בבא בתרא א-ב
סנהדרין א-ב
 עם "יש סדר
 לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

ברכות
 עם מחודדין בפ"ד.
שבת
 מהדורה חדשה.
עירובין
פסחים
שקלים ר"ה
יומא
סוכה
ביצה תענית
מגילה-פורים
 עם מדרש,
 תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א
מו"ק חגיגה

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואוהרות ר"ש אבן גבירול.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.
קיצור חרדים מנוקד ומסודר.
קיצור אלשין רות
קיצור אלשין אסתר
קיצור אלשין איכה
 בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

|| ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~85~

המערכת

